

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Νέα «ψυχρολουσία»

Κάτω από τη βάση η Τουρκία στην έκθεση Μπορέλ

Η επανεκκίνηση των σχέσεων της Αγκυρας με την Ε.Ε. εξαρτάται άμεσα από την πρόοδο στα ελληνοτουρκικά και στο Κυπριακό

Του **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΡΕΤΑΙΟΥ**
Αναπόκριση, Βρυξέλλες

Πολλές και αυστηρές προϋποθέσεις για την επανεκκίνηση των ευρωτουρκικών σχέσεων περιέχει η έκθεση του Ζοζέπ Μπορέλ. Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική και την Ασφάλεια έδωσε ένα σαφές στίγμα των διαθέσεων των Βρυξελλών απέναντι στην Τουρκία, συνδέοντας άμεσα την όποια θετική για την Αγκυρα εξέλιξη με τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό.

Μετά την «ψυχρολουσία» της έκθεσης προόδου της Τουρκίας από την Κομισιόν, που δημοσιεύτηκε στις αρχές Νοεμβρίου, προκαλώντας την οργή της Αγκυρας, η έκθεση Μπορέλ για τους τρόπους επανεκκίνησης των ευρωτουρκικών σχέσεων δεν οδήγησε σε ιδιαίτερες αντιδράσεις στην Τουρκία. Ωστόσο, το πώς οι Τούρκοι αναλυτές «διάβασαν» την έκθεση Μπορέλ είναι ενδεικτικό της βαθιάς πόλωσης που προκαλεί στη γειτονική χώρα η όποια προοπτική των σχέσεων της Αγκυρας με την Ε.Ε.

Οι αντιπολιτευόμενοι αναλυτές θεωρούν ότι η έκθεση είναι ένας «ρεαλιστικός δρόμος» προς την κατεύθυνση των ευρωτουρκικών σχέσεων και εστίασαν στα «καρότα» της έκθεσης και όχι στο «μαστίγιο».

Αντίθετα, αναλυτές που πρόσκεινται στην κυ-

βέρνηση εκτιμούν ότι η έκθεση δείχνει την «αδυναμία» την Ε.Ε. να κατανοήσει τη σημασία της Τουρκίας και δίνουν περισσότερη σημασία στα «μαστίγια».

Η έκθεση Μπορέλ ξεκινά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, κάνοντας μια λεπτομερή ανασκόπηση της τελευταίας περιόδου, γεγονός που χαρακτηρίστηκε ιδιαίτερης σημασίας από ευρωπαϊκές διπλωματικές πηγές.

Όσον αφορά την κατάσταση στην ανατολική Μεσόγειο ευρύτερα, καταγράφεται η βελτίωση της κατάστασης μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας μετά τους σεισμούς του Φεβρουαρίου του 2023, όπως και η προγραμματισμένη επανέναρξη μετά από αρκετά χρόνια των συναντήσεων στο πλαίσιο του Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας. Παράλληλα, σημειώνεται ότι η Τουρκία δεν έχει προχωρήσει σε μη εξουσιοδοτημένες γεωτρήσεις στην περιοχή από τον Ιούνιο του 2021 - μεταξύ άλλων, σε περιοχές στις ΑΟΖ Ελλάδας και Κύπρου.

Πάντως, η έκθεση καθιστά σαφές ότι «η αδιαισθητή δέσμευση στις σχέσεις καλής γειτονίας, στις διεθνείς συμφωνίες και στην αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και στην αποχή από μονομερείς ενέργειες που αντιβαίνουν στα συμφέροντα της Ε.Ε., παραβιάζουν το Διεθνές Δίκαιο και τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών-μελών της Ένωσης, εξακολουθεί να αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση ενός σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος στην ανατολική Μεσόγειο και για την ανάπτυξη συνεργατικών και αμοιβαία επωφελών σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και της Τουρκίας».

Αμέσως μετά τα ελληνοτουρκικά, η έκθεση αναφέρεται στις λεγόμενες «κυπρογενείς» υποχρεώσεις της Αγκυρας, με ιδιαίτερα σαφείς διατυπώσεις.

Στην έκθεση τονίζεται ότι το Κυπριακό αποτελεί «κεντρικό στοιχείο των ισχυρών διαφωνιών της Τουρκίας με την Ε.Ε. στην ανατολική Μεσόγειο» και πως η κατάσταση συνέχισε να επιδεινώνεται «λόγω των συνεχών προσπαθειών της Τουρκίας και της τουρκοκυπριακής ηγεσίας για υποβάθμιση της βάσης λύσης του Κυπριακού».

Η έκθεση επαναλαμβάνει την πάγια στάση της Ε.Ε., σύμφωνα με την οποία η Ένωση παραμένει «πλήρως δεσμευμένη σε μια συνολική λύση του Κυπριακού» εντός του πλαισίου λύσης του ΟΗΕ, κατά τρόπο σύμφωνο με τις αρχές και το κεκτημένο της Ε.Ε.

Τέλος, στην έκθεση υπογραμμίζεται ότι «η γενικότερη στάση της Τουρκίας στο Κυπριακό και η μη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας συνεχίζουν να εμποδίζουν τις διάφορες οδούς συνεργασίας, μεταξύ άλλων, στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας. Συνεπώς, η αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού μιας θε-

τικής ατζέντας με την Τουρκική Δημοκρατία θα παραμείνει εξαιρετικά δύσκολη ελλείψει λύσης του Κυπριακού».

Όσον αφορά το ευρύτερο πλαίσιο των ευρωτουρκικών σχέσεων, η έκθεση αναφέρεται στη στήριξη που παρέχει η Τουρκία σε περιφερειακές συγκρούσεις και στη στάση της απέναντι στη Χαμάς, η οποία είναι σε πλήρη αντίθεση με τις θέσεις της Ε.Ε. Ακόμα, ως εμπόδιο καταγράφεται η κατάσταση που αφορά το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Σύμφωνα με την έκθεση, η Ε.Ε. έχει «στρατηγικό συμφέρον» να αναπτύξει τις σχέσεις της με την Τουρκία, όπου είναι δυνατόν, με βάση την εμπιστοσύνη και τη συναίνεση, ιδιαίτερα λόγω της γεωπολιτικής συγκυρίας, κατά τρόπο σταδιακό, αναλογικό και αναστρέψιμο, αλλά με δεδομένο ότι η Ε.Ε. έχει τα εργαλεία για να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της, καθώς και αυτά των κρατών-μελών.

«Καρότα» για την Τουρκία είναι, μεταξύ άλλων, η επανέναρξη των διαλόγων υψηλού επιπέδου σε οικονομία, ενέργεια και μεταφορές, υπό τον όρο πως δεν θα επαναληφθούν οι παράνομες γεωτρήσεις του 2019, η συνέχιση των διαλόγων σε θέματα όπως το κλίμα και η μετανάστευση, που βρίσκονται σε εξέλιξη, αλλά και η έναρξη νέου διαλόγου υψηλού επιπέδου για το εμπόριο.

Επίσης, προτείνεται πιο τακτική διεξαγωγή διαλόγων για θέματα εξωτερικής πολιτικής, καθώς και να προσκαλείται ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας στις άτυπες συναντήσεις των υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε. (Gymnich) όταν χρειάζεται.

Όσον αφορά την Τελωνειακή Ένωση, προτείνεται επανέναρξη των συζητήσεων για καθορισμό διαπραγματευτικού πλαισίου με στόχο την επικαιροποίησή της, υπό την προϋπόθεση ότι η Τουρκία θα αντιμετωπίσει το ζήτημα της παράκαμψης κυρώσεων κατά της Ρωσίας, εφαρμόζοντας αποτελεσματικά μέτρα για να σταματήσει η επανεξαγωγή ειδών που μπορούν να έχουν στρατιωτική χρήση, και θα συμβάλει στην επανέναρξη των συνομιλιών για το Κυπριακό.

Όπως σημειώνεται, «σε αυτή τη βάση -και σε ένα ευρύτερο περιβάλλον ευνοϊκό για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων διευθέτησης του Κυπριακού- το Συμβούλιο θα πρέπει να υιοθετήσει τις οδηγίες διαπραγμάτευσης και να εξουσιοδοτήσει την Κομισιόν να ανοίξει διαπραγματεύσεις για την επικαιροποίηση της Τελωνειακής Ένωσης».

Τέλος, με βάση την έκθεση, τα κράτη-μέλη καλούνται να διερευνήσουν τρόπους προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση Τούρκων πολιτών σε αιτήσεις για βίζα στην Ε.Ε., ενώ δεν γίνεται λόγος για κατάργηση των ταξιδιωτικών θεωρήσεων, κάτι που επιθυμεί διακαώς η Αγκυρα.

Ο ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική και την Ασφάλεια, Ζοζέπ Μπορέλ, έδωσε ένα σαφές στίγμα των διαθέσεων των Βρυξελλών απέναντι στην Τουρκία

